

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ғылым комитеті Философия, саясаттану және дінтану институты

Институт философии, политологии и религиоведения Комитета науки
Министерства образования и науки Республики Казахстан

Зарема Шәукенова

**ЭТНОСТАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСТІГІ:
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭТНОСАРАЛЫҚ
ҚАТЫНАСТАРДЫҢ МОНИТОРИНГІ**

**СОЦИАЛЬНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЭТНОСОВ:
МОНИТОРИНГ МЕЖЭТНИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ
В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН**

**Алматы
2013**

ӘӨЖ 316
ҚБЖ 60.54
Ш 34

*ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану
институтының Ғылыми Кеңесі баспаға ұсынды*

Ш 34 Шәукенова З.К. Этностардың әлеуметтік өзара әрекеттестігі: Қазақстан Республикасындағы этносаралық қатынастардың мониторингі: монография = Шаукенова З.К. Социальное взаимодействие этносов: мониторинг межэтнических отношений в Республике Казахстан: монография. – Алматы: ҚР БҒМ ҒК ФСДИ, 2013. – 200 с.

ISBN – 978-601-7082-94-9

Қазақстандағы этносаралық қатынастарға мониторинг жасаудың мақсаты елдегі этносаралық өзара әрекеттің факторларын, этностық топтар арасындағы қатынастардың шиеленісу деңгейі мен ынтымақтастығын және толеранттылық дәрежесін әлеуметтік-саяси, әлеуметтік-психологиялық тұрғыдан талдау, сондай-ақ этностық топ өкілдерінің бағдарларына саяси-басқарушылық, этномәдени, адамгершілік-құндылықтық ықпалдардың тигізген әсерін айқындау болып табылады. Мониторинг тәртібіндегі әлеуметтанулық өлшемдер этносаралық қатынастарды зерттеудің тиімді әдістерінің бірі болып саналады, ол қатынастардың мәніне, қызметі мен дамуына ерекше назар аударады.

Кітапта «Ғылыми қазына (2012–2014 жж.)» пәнаралық ғылыми бағдарламасы шеңберінде Философия, саясаттану және дінтану институтының 2012 жылы жүргізген ауқымды әлеуметтанулық зерттеулерінің нәтижелері талданады. Алынған мәліметтер 2001–2002 жылдары жүргізілген этноәлеуметтанулық зерттеулердің нәтижелерімен салыстырылып сарапталды.

Басылым саясаттанушыларға, әлеуметтанушыларға, мемлекеттік қызметкерлерге, үкіметтік емес ұйымдардың өкілдеріне, жоғары оқу орындарының оқытушылары мен студенттеріне, сондай-ақ Қазақстандағы этносаралық қатынастардың даму мәселесі қызықтыратындардың барлығына арналады.

*Монография «Ғылыми қазына (2012–2014 жж.)»
салааралық ғылыми бағдарлама аясында дайындалған.*

Целью мониторинга межэтнических отношений в Казахстане является проведение социально-политического, социально-психологического анализа факторов межэтнического взаимодействия в стране, степени толерантности, сотрудничества и уровня напряженности отношений между группами этносов, а также выявление воздействия политико-управленческих, этнокультурных, нравственно-ценностных факторов на ориентации представителей этнических групп. Социологические замеры в режиме мониторинга являются одним из эффективных методов изучения межэтнических отношений, акцентируя особое внимание на сущности, факторах их функционирования и развития.

В книге проанализированы результаты масштабного социологического исследования, проведенного Институтом философии, политологии и религиоведения в 2012 году в рамках междисциплинарной научной программы «Ғылыми қазына (2012–2014 гг.)», сравнительного анализа полученных данных в сопоставлении с результатами этносоциологических исследований, проведенных в 2001–2002 годах.

Издание адресуется политологам, социологам, государственным служащим, представителям НПО, преподавателям и студентам вузов, а также всем, кто интересуется вопросами развития межэтнических отношений в Казахстане.

*Монография подготовлена в рамках междисциплинарной
научной программы «Ғылыми қазына (2012–2014 гг.)»*

ӘӨЖ 316
ҚБЖ 60.54

ISBN – 978-601-7082-94-9

© ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану
және дінтану институты, 2013
© Шәукенова З.К., 2013

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ

1 Зерттеу бағдарламасы	4
1.1 Зерттеудің өзектілігі мен негіздемесі.....	4
1.2 Зерттеудің мақсаты мен міндеттері	5
1.3 Зерттеудің технологиялық бөлігі	9
2 Халықтың Қазақстандағы этносаралық қатынастарды бағалауы.....	11
3 Халықтың жүргізіліп отырған мемлекеттік этносаясатқа қатынасы.....	26
4 Этникалық құқықтардың кемсітілуі, бұзылуы.....	42
5 Этностардың әлеуметтік көңіл-күйлері.....	61
Зерттеу бойынша қорытындылар.....	78
ҚОСЫМША.....	82
1. Программа исследования.....	97
1.1 Актуальность и обоснование исследования.....	97
1.2 Цель и задачи исследования.....	98
1.3 Технологическая часть исследования.....	102
2 Оценка населением межэтнических отношений в Казахстане.....	105
3 Отношение населения к проводимой государственной этнополитике.....	121
4 Дискриминация, нарушения этнических прав.....	138
5 Социальное самочувствие этносов.....	157
Выводы по исследованию	174
ПРИЛОЖЕНИЕ.....	178
Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті Философия, саясаттану және дінтану институты туралы мәлімет.....	193
Информация об Институте философии, политологии и религиоведения Комитета науки Министерства образования и науки Республики Казахстан.....	195
Information about the Institute for Philosophy, Political Science and Religion Studies of Science Committee of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.....	197